

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Будзар Павло Степанович ЩОДО ПРИБУТКУ ЯК ЧИННИКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	279
Зарічанський Григорій Віталійович ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ ЯК ОБ'ЄКТ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	282
Ляховецький Олександр Олександрович ЩОДО СМАРТ-КОНТРАКТІВ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ	284
Неділько Сергій Миколайович ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТОВАРИСТВ ВЗАЄМНОГО СТРАХУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ НОРВЕГІЇ	287
Попович Павло Олександрович ІНТЕГРАЦІЙНІ ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ УКРАЇНИ В ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У СФЕРІ ЗЕД, ЗА УМОВ ВОЄННОГО ЧАСУ	291

СЕКЦІЯ 16. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО, АГРАРНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Харитонова Тетяна Євгенівна ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СЕРВІТУТНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЕНЕРГЕТИКИ	294
Григор'єва Христина Антонівна СУБ'ЄКТИ ПРАВ НА ГЕОГРАФІЧНІ ЗАЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ: НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ	297
Заверюха Марина Михайлівна НОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В ЛІСОВИХ ГОСПОДАРСТВАХ	300
Канівець Людмила Анатоліївна ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ЗЕМЕЛЬНО-КАДАСТРОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	302
Караханян Карина Мартинівна ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВОДНЕВОЇ ЕНЕРГЕТИКИ У ВОЄННИЙ ЧАС ТА ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	305
Платонова Євгенія Олегівна ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗЕМЕЛЬ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	307
Чумаченко Інна Євгенівна ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ, ЗАВДАНИХ ПОРУШЕННЯМ ВОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	310
Берзінь Сергій Людвигович ПРАВОВІ СПОСОБИ СТИМУЛЮВАННЯ МЕЛІОРАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ	313
Поліщук Єгор Сергійович НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ДОБРОСОВІСНОГО НАБУВАЧА ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ	315
Щербаков Юрій Сергійович ЗЕМЕЛЬНІ СЕРВІТУТИ ДЛЯ ПОТРЕБ ЕНЕРГЕТИКИ: ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ	318
Юров Максим Юрійович ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВІТРОЕНЕРГЕТИКИ	320

СЕКЦІЯ 17. ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Шамша Ігор Володимирович СВІТОГЛЯДНІ ЗАСАДИ НАРЦИСІЗМУ В МЕДІЙНИХ ПРАКТИКАХ	323
---	-----

держави та підвищення цифрової грамотності учасників господарських правовідносин.

Отже, віртуальні активи вже сьогодні активно впливають на договірну практику в господарському праві, незважаючи на відсутність усталеного правового регулювання. Їх впровадження вимагає оновлення правових підходів, гнучкого реагування на технологічні зміни та формування відповідної судової практики. У разі належного нормативного оформлення віртуальні активи можуть стати повноцінним та безпечним інструментом господарського обігу.

Список використаних джерел:

1. Про віртуальні активи : Закон України «» № 2074-IX від 17.02.2022. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 11.04.2025)

2. Бабецька І. Я. Цифрові речі як об'єкти цивільних прав. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. 2024. Вип. 17(29). URL: <https://doi.org/10.33098/2078-6670.2024.17.29.142-149>

3. Булеца С. Б. Право власності на об'єкти віртуальної власності. URL: <https://surl.li/hteqgi> (дата звернення: 11.04.2025).

Ключові слова: віртуальний актив, криптоактив, криптовалюта, цифрова річ, надання послуг, постачальник послуг, суб'єкт господарювання, господарська діяльність.

Keywords: virtual asset, crypto-asset, cryptocurrency, digital thing, service provision, service provider, business entity, business activities.

Ляховецький Олександр Олександрович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права і процесу*

ЩОДО СМАРТ-КОНТРАКТІВ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В епоху цифровізації важливим є електронні договірні форми, які саме й опосередковують різноманітні майново-господарські правовідносини, адже, «ідея смарт-контракту була реалізована у 2013 році при заснуванні криптовалюти Ethereum шляхом перетворення умов простого договору в комп'ютеризований транзакційний протокол, що виконує умови договору, компілювання його в програмний код за допомогою певної мови програмування і розміщення (публікації) його у спеціально створений для цього блокчейн-мережі Ethereum. Після цього смарт-контракт отримує власну інтернет-адресу, яка може використовуватись іншими користувачами для взаємодії з ним шляхом його «виклику» певною транзакцією. Всі зміни, виконані в ході транзакції, стають видимими іншим користувачам тільки, якщо транзакція завершилась успішно» [1, с. 43].

На думку А. Навгородського, саме «термін «смарт-контракт» може ввести в оману будь-якого юриста. Оскільки, найчастіше те, що багато розробників і програмістів називають смарт-контрактом, не має жодного відношення до звичайного правового договору і часто є позначенням комп'ютерної програми. У зв'язку з цим, справедливо розрізняти два основні підходи до розуміння смарт-контракту: смарт-контракт як правовий договір, коли цей термін використовується для позначення договору (або його елементів), укладеного в електронній формі, а виконання зобов'язання автоматизовано і забезпечується комп'ютерною програмою. В такому контексті – це угода між двома і більше особами, про встановлення, зміну або припинення юридичних прав і обов'язків, де частина або всі умови записані і виконуються (або забезпечуються) автоматично за допомогою спеціальної програми для ЕОМ та смарт-контракт як комп'ютерна програма (розумна програма), фрагмент коду, запрограмований для здійснення певних завдань в разі виконання якоїсь заздалегідь визначеної умови.

Смарт-контракт також можна розглядати як автономну комп'ютерну програму, розміщену за певною адресою в блокчейні, яка може бути перезапущено нескінченну кількість разів і може бути запрограмована під найрізноманітніші потреби бізнес-спільноти» [2].

Цифровізація господарських правовідносин є невідворотнім процесом та «поступовий перехід суспільства до ери цифрової економіки відбувається в умовах загострення боротьби між світовими резервними валютами (долар, євро, фунт стерлінгів) та новим фінансовим явищем – криптовалютою. Властивості криптовалют і можливості, які вони відкривають для розвитку бізнесу, є сферою інтересів не тільки практиків – підприємців, банкірів, юристів, економістів, програмістів, але й науковців. Для правової науки стрижневим питанням постає проблематика правового регулювання операцій з ними. Важливого значення в межах таких відносин набувають порядок та правила здійснення правочинів, в яких предметом або ж засобом розрахунків виступає криптовалюта. Таким чином, фактично використання криптовалюти в договірних відносинах відбувається у сфері торгівлі та обміну, де основним товаром виступає сама криптовалюта, яку придбають з метою інвестування, убезпечення від інфляційних процесів, в спекулятивних цілях, рідше – реальні товари та послуги. В останньому випадку операції договірних сторін з криптовалютою і невід'ємно пов'язаними з ними блокчейн-технологіями стосуються по суті дій по оплаті договорів купівлі-продажу, міни (бартеру) відповідного майна чи послуг (товару), а не їх укладення, де криптовалюта може використовуватися і як товар на обмін, і як засіб розрахунку (у т.ч. шляхом обміну на фіатні гроші, які фактично приймає продавець/постачальник і сплачує ними податки)» [3, с. 120]. Також, «чи не найголовнішим елементом формалізації господарських правовідносин між суб'єктами господарювання нового економічного укладу є категорія «договір у цифровій економіці», адже при зміні формату здійснення господарської та виробничої діяльності та

принципів функціонування господарських правовідносин, для господарського договору також потребуються аналогічні еволюційні трансформації форми та порядку їх укладення, виконання, внесення змін, припинення. Логічно припустити, що такі договори мають бути концептуально іншими – «цифровими договорами», заснованими на програмному коді, що покликані зв'язати між собою більшість ключових компонентів цифрової економіки та створити нові можливості за допомогою свого нового функціоналу, непридатного традиційним господарським договорам. Зокрема, одним з перших таких проявів «цифрового договору» на сьогодні виступає «смартконтракт»[4]. Взагалі «smart-контракти успішно використовуються у різних сферах, таких як: міжнародні розрахунки, операції з цінними паперами, банківська справа, нерухомість, міжнародна електронна комерція, рекрутинг, страхування, маркетинг та логістика, сектор державних та адміністративних послуг, аграрний сектор, енергетика, медицина тощо» [5].

В окремих країнах вже почався процес легалізації використання смарт-контракту як повноцінного договору. Так, зокрема, ЄС у проєкті свого Регуляторного акту № 2023/2854 [6] визначає поняття «смарт-контракту», а також описує його основні 4 вимоги (існує спеціальна стаття, яка містить деякі положення, спрямовані на визначення вимог до зміни смарт-контрактів (включаючи так звані «перемикачі відбійності») і встановлює деякі правила для сторін, які надають дані для обміну, включаючи «безпечне припинення та переривання» смарт-контрактів, а також інтеграцію гарантій для збереження комерційної таємниці та запобігання незаконній передачі даних.

Вчені продовжують аналізувати порядок та умови застосування смарт-контрактів та надавати власні пропозиції щодо усунення проблемних аспектів, так, наприклад, «необхідно передбачити обов'язкову ідентифікацію сторін договору, підтвердження їх згоди з умовами договору та згоди встановити цивільні права і обов'язки за договором шляхом накладення цифрового електронного підпису. Для мінімізації ризиків помилки програмного коду та хакерської атаки, доцільно запровадити обов'язковий аудит програмного коду та доповнити смарт-контракти обов'язковим текстовим додатком, в якому мають бути викладені суттєві умови договору. Такий додаток буде існувати лише в електронній формі і зберігатиметься у розподіленій мережі. У разі програмної помилки, хакерської атаки, виникнення спорів чи отримання результатів, що не передбачалися під час укладення договору, сторони зможуть посилатися на додаток до смарт-контракту і в судовому порядку змінити наслідки автоматичного виконання смарт-контракту»[7, с. 149].

Таким чином, смарт-контракт представляє собою різновид господарського договору, який представляє собою угоду в цифровій формі, що укладається за допомогою технології блокчейн, змістом якої є програмний код, який містить всі його істотні умови та який потребує відповідного посвідчення згідно із Законом України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги».

Список використаних джерел:

1. Чорний О. М. Криптографічні протоколи електронної готівки на основі технології блокчейн : дис... магістра. Київ. 2018. 74 с.
2. Навгородський А. Смарт-контракт: як врегулювати технологію блокчейн в Україні? URL: <https://www.pravoconsult.com.ua/smartkontrakt/> (дата звернення: 28.02.2025 р.)
3. Могил Л. С. Правове забезпечення використання криптовалюти в господарському обігу : дис. ... доктора філос. / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2023. 223 с.
4. Тищенко А. В. Господарський договір у цифровій економіці. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 6. URL: <http://www.lsej.org.ua/>
5. Клименко І. В. Застосування блокчейн-технологій в публічному управлінні. *Демократичне врядування*. 2017. Вип. 20. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=DeVr_2017_20_9
6. Regulation (EU) 2023/2854 concerning harmonized rules on fair access to and use of data and amending Regulation (EU) 2017/2394 and Directive (EU) 2020/1828 – issued on December 13, 2023, which will be fully applicable in September 2025 (art. 2, № 39). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/2854> (дата звернення: 27.02.2025).
7. Варавка В. Проблеми правового регулювання смарт-контрактів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. № 1 (21). С. 143-151.

Ключові слова: смарт-контракт, господарські правовідносини, цифрова економіка, криптовалюта, технологія блокчейн.

Keywords: smart contract, economic relations, digital economy, cryptocurrency, blockchain technology.

Неділько Сергій Миколайович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права і процесу*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТОВАРИСТВ ВЗАЄМНОГО СТРАХУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ НОРВЕГІЇ

Законом України «Про страхування» № 1909-IX від 18.11.2021 року, який було введено в дію 01.01.2024 року, було заборонено діяльність товариств взаємного страхування до прийняття спеціального закону з регулювання діяльності таких товариств [1], який станом на теперішній час не прийнято. Відтак, за відсутності